

## ГЕОДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТРУДОВИТЕ МИГРАЦИИ КЪМ РАЙОНА НА МЕТАЛУРГИЧНИЯ КОМБИНАТ „КРЕМИКОВЦИ“

Хр. Каракашев

В условията на строителството на социализма в нашата страна се извършва голяма концентрация на производителните сили. Достигна се до локализиране в малка площ на мощности с огромен капацитет и денонощен технологически цикъл, за чието поддържане в действие е необходима значителна по количество и качество работна сила. Не винаги наличните трудови ресурси в селищата, на чиято територия са разположени тези производствени мощности, са в състояние да удовлетворят обективните нужди от работна сила. Това несъответствие между налични и необходими трудови ресурси обуславя и проявление-то на трудовите миграции, които на сегашния етап от социално-икономическото развитие на нашето общество са едни от най-характерните миграционни движения и имат масово проявление. „Към София и Софийско трудовите миграции надминават 18 000 д., към Перник и в Пернишко — 16 000 д., към Варна — над 4000 д., към Девня — над 8000 д., към Пазарджик — над 5 500 д., към Сливен — над 2300 д., към Ловеч — над 3000 д., към Карлово и Сопот — над 12 500 д. и пр.“ (Л. Динев, 1971).

Трудовите миграции играят важна роля за териториалното разпределение и преразпределение на населението и трудовите ресурси. А това има голям народностопански ефект, защото се извършва преразпределение на работната сила между райони с излишък и райони с недостиг на работна сила и се повишава степента на нейното рационално използване. Запазването на трайна тенденция на проявление и съществени изменения, които трудово-миграционните движения оказват върху териториално торазпределение на населението и трудовите ресурси, а също и отражението им върху някои социално-икономически процеси, налагат тяхното изучаване, регулиране и прогнозиране и от икономгеографски аспект.

Районът на МК Кремиковци<sup>1</sup>, който се оформи като едно крупно промишлено съсредоточие в Софийската урбанизирана зона, се харак-

<sup>1</sup> Имат се пред вид Металургичният комбинат „Кремиковци“ и строителните заводи към него.

теризира с много силно проявени ежедневни и трайни трудови миграции. При ежедневните трудови миграции лицата ежедневно прекождат от местоживеенето до местоработата, а при трайните трудови миграции във връзка със своята трудова дейност лицата са се преселили и променили своето постоянно местожителство.

*Ежедневни трудови миграции.* За нормалното функциониране на такъв сложен социално-икономически механизъм, какъвто е Металургичният комбинат „Кремиковци“, основно значение придобиват ежедневните трудови миграции. Оттук и голямото практическо значение, което има изучаването на миграционните потоци — тяхното зараждане, формиране и направление; интензитета и полово-възрастовия състав на миграциите по населени места. Чрез изучаването на тези процеси трябва да се установят оптималният размер на миграционните потоци, оптималният радиус на гравитация и рационалният изохрон на пътуване към района на комбината.

Миграционните потоци се формират в селищата, разположени в непосредствена близост до района на МК „Кремиковци“, а също така и в селища, отдалечени на доста голямо разстояние — до 60 км. Работната сила, заета в района на комбината, ежедневно прекожда от 124 селища (вж. табл. 1).

Таблица 1

Ежедневни трудови миграции по селища и по брой<sup>1</sup>

Брой на селищата	Брой на ежедневно прекождащите
58	до 5 души
25	от 6 до 25 „
12	от 26 до 50 „
18	от 51 до 100 „
6	от 101 до 200 „
4	от 201 до 500 „
1	над 13 000 „

<sup>1</sup> Първичната информация е събрана чрез провеждане на анкета. Данните се отнасят за 1 февруари 1972 г.

Съвсем очевидна е обратно пропорционалната зависимост между броя на селищата и броя на ежедневно прекождащите от тях. По същество това е един нерационален момент при привличането на работната сила, защото силното ѝ дисперсиране по селища оказва затруднения при обезпечаване на необходимия транспорт, а за най-отдалечените е свързано и с доста голяма загуба на време за пътуване.

Повече от половината (54%) от ежедневно прекождащите се набира от гр. София, а от други пет селища 35% (Кремиковци, Ботунец, Сеславци, Челопечене и Бухово).<sup>2</sup> Видно е, че основната част се набира от 6 селища, чийто дял от общия брой на селищата, които дават работна сила за района, е само 5%, а в общия брой на участващите в миграциите той е 89%. Не е рационално 11% от работната сила да се набира от 120 селища, като се има пред вид, че от 58 селища ежедневно прекождат до 5 души. Както ще се види при анализа на интензитета на миграциите, времето за пътуване, отдалечеността в км, живеещите в тези селища са поставени при най-неблагоприятни условия.

Големият брой на прекождащите от София е напълно закономерно явление, като се има пред вид, че при проектирането на комбината не се е предвиждал строеж и благоустройство на сателитно селище за трудещите се и техните семейства в близост до самото предприятие. За да се избегнат по-продължителните пътувания, а също и за приближаване към столичния град значителна част от заетите в района са се заселили в разположени в непосредствена близост до комбината селища — Кремиковци, Ботунец, Сеславци, Челопечене и Бухово.

Чрез местопроизхода на участващите в ежедневните трудови миграции се разкрива притегателната сила на комбината и строителните заводи и ясно се очертава ареалът на гравитиращата територия (вж. фиг. 1). Притегателната сила на предприятията в района е с най-силно проявление в източно, югоизточно и южно направление, докато на запад и югозапад се ограничава от индустриалната мощ на София и Перник.

Като показател за силата на притегляне може да ни послужи интензитетът на трудовите миграции. Този показател (процентното съотношение между броя на ежедневно прекождащите към общия брой на населението на дадено селище) е с най-висок относителен дял за селищата, на чиято територия са застроени комбинатът и строителните заводи (вж. фиг. 2). Например в района е заето 56% от населението на с. Сеславци, 32% от населението на Челопечене, 28% от населението на Кремиковци. Това се дължи на трайното заселване на активно население в тези селища. Висок интензитет имат и някои селища, разположени източно и югоизточно от района: с. Белопопци — 33%, Юрданкино — 20%, Яна — 17%, Г. Раковица — 16%, Байлово — 15%. Д. Камарци, Желява, Негушево, Огняново, Григорево, Караполци и др. имат интензитет 10 — 15%. Някои селища независимо от близостта си до района на комбината дават малък брой работна сила за него и имат по-висок интензитет на миграции, насочени към София. Това са предимно селища, разположени на територията на СГНС и в крайградската зона на София: Горни и Долни Богров, Казичене, Бусманци, Рав-

<sup>2</sup> МК „Кремиковци“ е построен на площ от 25 кв. км от землищата на с. Кремиковци, Челопечене, Сеславци, Ботунец, Бухово и Яна. Работната сила, живееща в тези селища, е отдалечена от местоработата си средно над 5 км. За ежедневното изминаване на това разстояние се използва междуселищен и вътрешнозаводски транспорт при необходимо време за пътуване около 20 мин. Въз основа на това приемаме, че работната сила, живееща в тези селища, участва в ежедневните трудови миграции.

но поле, Чепинци, Световрачене, Гниляне, Негован, Кубратово, Елин Пелин и др.

За ефективността от проявлението на ежедневните трудови миграции е прието да се съди от отдалечеността на селищата и от изразходваното време за преодоляване на разстоянието от местоживеенето до местоработата и обратно. Между тези два показателя не винаги има адекватност. Например при една и съща отдалеченост (38 км) времетраенето на пътуване е различно — с. Гайтанево 80 мин., с. Огняново 90 мин.; и обратно—120 мин. времетраене на пътуване до различна отдалеченост — Перник 60 км, с. Горно Камарци 50 км и др. Причината за тези различия е предимно в състоянието на транспортната мрежа, особеностите на релефа, вида на ползвания транспорт и др. Независимо от съществуването на такива различия между тези два показателя има зависимост, която на примера на ползвания автомобилен транспорт може да се изрази по следния начин (вж. табл. 2).

Таблица 2

Зависимост между отдалечеността на селищата, времето за пътуване и броя на участващите в ежедневните миграции

Зона	Разстояние в км	Времетраене на пътуването в мин.	Брой на селищата	Относително тегло от общия брой на пътуващите
I	до 10	до 20	7	38
II	от 10 до 20	от 20 до 40	25	30
III	от 20 до 30	от 40 до 60	17	25
IV	от 30 до 45	от 60 до 90	25	4
V	над 45	над 90	54	3

Гравитиращата към района територия по отношение на ежедневните трудови миграции в зависимост от отдалечеността на селищата, времето за пътуване и броя на участващите в трудовите миграции условно може да се поделат на пет зони (вж. фиг. 3).

Границата на 20-минутния изохрон на пътуване очертава най-силно гравитиращите селища към района на комбината. В същност това са селищата, на чиято територия той е застроен. От тези селища се набират 38% от участващите в ежедневните пътувания. Малкият разход на време за придвижване от местоживеенето до местоработата и обратно дава отражение върху стабилизирането на миграционните потоци и трайното трудоустройство на кадрите, ограничаване на текучеството, подобряване производителността на труда. В бъдеще не трябва да се очаква нарастване обема на миграционните потоци, формиращи се в тези селища, като се имат пред вид административните ограничения за постоянно заселване, а също и влошените санитарно-хигиенни условия.

Границата на 40-минутния изохрон очертава втората зона на гравитация към района, която обхваща 25 селища. Тук попада и най-източната част на София — район „В. Левски“, откъдето се набира по-

вече от половината от работната сила, локализирана в столицата. Характерно е, че границата на 40-минутния изохрон заключава половината от селищата, които дават от 50 до 200 души преобладаващи: гр. Елин Пелин, с. Казичене, Мусачево, Йорданкино, Д. Богров, Желява, Григорево, Чурек, Негушево, Столник и др. Налага се изводът, че тези селища, гравитиращи към района на комбината, са най-ефективно свързани с него и в бъдеще трябва да се очаква увеличаване в обема на миграционния поток, формиращ се в тях.

Третата зона обхваща територия, отдалечена на разстояние от 20 до 30 км и необходимо време за неговото преодоляване от 40 до 60 мин. Работната сила се набира изключително от София. От останалите 16 селища само 4 дават повече от 50 души: Априлово, Горубляне, Г. Малина и Лесново. Нерядко ежедневните пътувания надхвърлят 60-минутна граница, особено за живеещите в София, които трябва да ползват две и повече превозни средства. Линията, очертана от 60-минутния изохрон, е крайният предел на рационалното времетраене на трудови пътувания към района на МК „Кремиковци“.

Четвъртата и петата зона очертават ареала на най-слабо изразена гравитация. Селищата са отдалечени на разстояние над 30 км и необходимото време за неговото преодоляване в двете посоки е между 60 и 90 мин., а за най-отдалечените селища и до 120 мин. От общо 79 селища само от пет произлизат над 50 души ежедневни мигранти: Перник, Доганово, Стържел, Белопопци и Огняново. Като се има пред вид голямата загуба на време за пътуване, в бъдеще трябва да се очаква намаляване във величината на миграционния поток, формиращ се в селищата, попадащи зад границата на 60-минутния изохрон. Продължителното времетраене на пътуване се отразява неблагоприятно върху психиката и върху интензивността на труда на работника и служителя. По-голямата част от тези трудови миграции имат случаен, временен характер. Затова е необходимо да се ограничават набирането на работници от селища, отстоящи на повече от 30 км и попадащи зад границата на 60-минутен изохрон.

Твърде актуално значение има полово-възрастовата характеристика на мигриращото население, което увеличава трудоспособния контингент в центровете, към които е насочено. За селищата, в които се раждат и формират ежедневните трудовомиграционни потоци, това те загуба на трудов фонд, чийто обем до голяма степен е в зависимост от полово-възрастовата характеристика на мигриращите лица. Чрез съставяне на полово-възрастовия състав на мигриращите с полово-възрастовия състав на активното население на селището и като се отчитат естественият и механичният прираст и се има пред вид плано-перспективното развитие на селището, доста сполучливо може да се прогнозира бъдещото проявление на трудовомиграционните движения.

За по-голяма прегледност и по-ясно открояване на някои закономерности, установени при анализа на полово-възрастовата характеристика на участващите в ежедневните миграции към района, ние сме ги

обобщили в пет локализации: София, Кремиковци, Ботунец, СГНС<sup>1</sup> и Софийски окръг, и сме ги съпоставили с общия половно-възрастов състав на мигриращите лица към района на МК „Кремиковци“ (вж. табл. 3 и табл. 4).

Таблица 3

Брой и възраст на участващите в ежедневните трудови миграции към района на МК „Кремиковци“ (в процент)

Локализация	Всичко	Възраст							
		До 19 г.	20 — 24	25 — 29	30 — 39	40 — 49	50 — 54	55 — 54	Над 60 г.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Общо за района	100	100	100	100	100	100	100	100	100
София	52,7	48,7	55,8	59,2	54,4	46,8	42,7	43,9	34,1
Кремиковци	7,5	6,5	4,6	6,6	8,8	8,8	8,0	8,1	9,6
Ботунец	7,0	4,1	4,4	7,7	8,7	6,6	5,4	4,7	9,1
СГНС	4,2	6,9	3,9	3,0	4,0	4,1	5,2	7,3	13,1
Софийски окръг	28,6	33,8	31,3	23,5	24,1	33,9	38,7	36,0	34,1

Прави впечатление, че работната сила, набрана от СГНС и Софийски окръг, във възрастовите групи до 19 и 24 години има по-висок относителен дял. За селищата Кремиковци и Ботунец мигриращите в тези възрастови групи имат близо два пъти по-ниско процентно участие спрямо средното характерно за тях. При възрастовите генерации от 24 до 39 години е налице противоположна закономерност—абсолютно и относително увеличаване на приходящите от София и селищата Кремиковци и Ботунец и относително намаляване за селищата от Софийски окръг и СГНС. Тези закономерности са съвсем естествени, като се отчита високата мобилност на ниската трудова възраст (до 24 г.) и стремежът на младото селско население към промишлеността, строителството и другите неселскостопански отрасли, към заселване в София или в близките селища до района на комбината. Като пряка последица се явява увеличаването на трудоспособното население на тези селища, и то предимно в активните възрастови групи — 25—39 години.

От участващите в трудовите миграции към района на комбината  $\frac{1}{3}$  са жени. От тях 40% ежедневно прехождаат от София, а 35% — от селищата на Софийски окръг. С увеличаване на разстоянието от района броят на жените в ежедневните трудовомиграционни потоци намалява. Тяхното участие е предимно в по-младите възрастови генерации, което се отразява на по-ниската средна възраст на жените — 31 години, докато при мъжете е значително по-висока — 34,5 години. В младите (до 24 години) и по-високите възрастови групи (над 40 години) жените преимуществено се набират от селищата на СГНС и Софийски окръг. Така например от ежедневно прехождащите жени от София

<sup>1</sup> При локализацията СГНС се имат пред вид селищата от окръг гр. София, без гр. София, Ботунец и Кремиковци, които са анализирани самостоятелно поради големия брой на набиращата работна ръка от тях и поради по-ясното открояване на някои за кономерности, присъщи за столицния град и селищата, разположени в непосредствена близост до района на комбината.

само 18% са на възраст над 40 години, докато за окръга относителният дял е 29%, а за селата на СГНС 23%.

Трайни трудови миграции към района на МК „Кремиковци“. Интерес за нас представлява и проявлението на трайните трудови миграции към района. С построяването на МК „Кремиковци“, който е един крупен национален обект не само по обема и стойността на произвежданата продукция, а и по броя на заетия производствен персонал, изниква и нуждата от определено количество и качество работна сила. Тъй като наличната работна сила в един по-широк радиус в района не е съответствувала на реалните нужди, наложило се е привличането на такава от територията на цялата страна. Това е предизвикало редица социално-битови затруднения: нарастване в броя на населението на околните селища, увеличаване се нуждата от жилища, както и необходимостта от разширяване на търговската, обслужващата и транспортната мрежа и др.

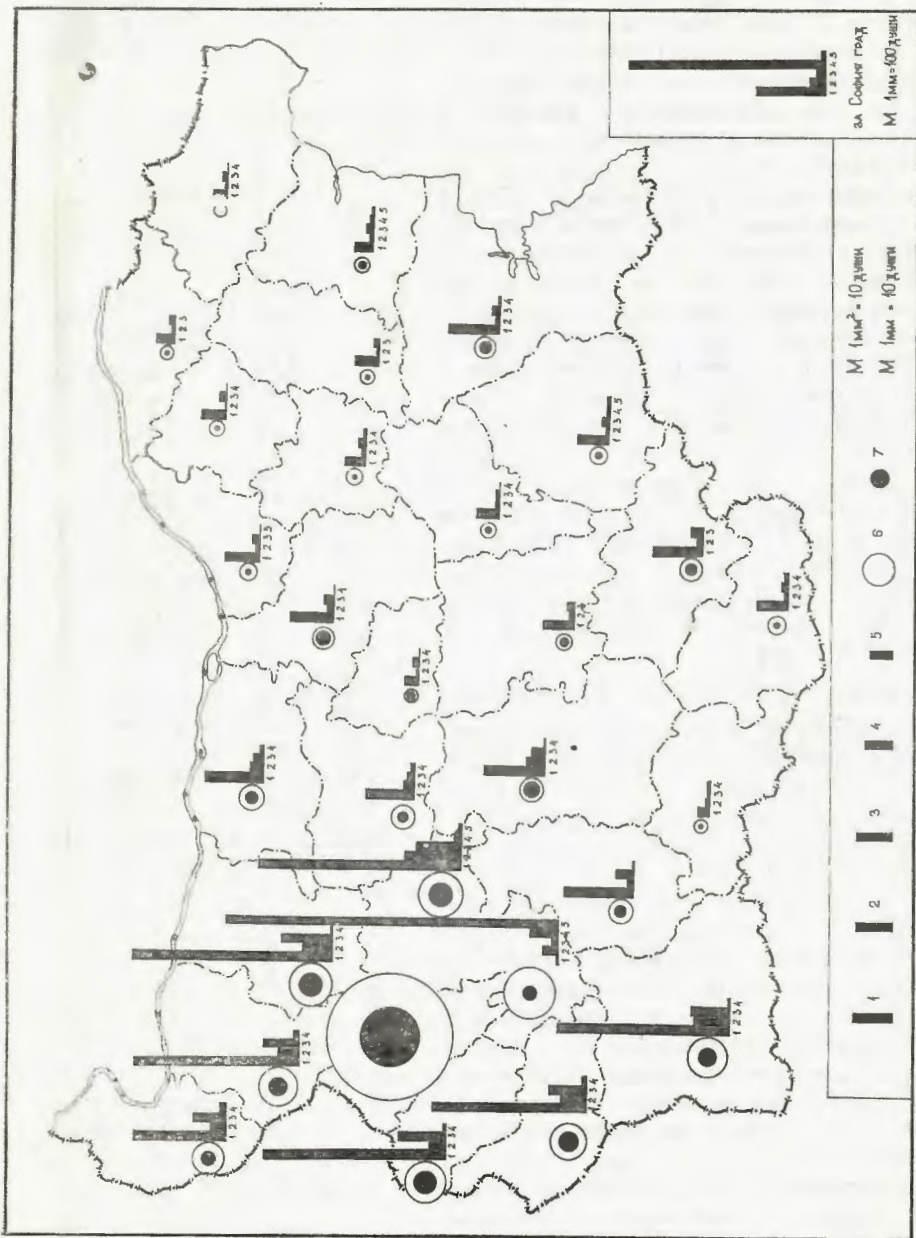
Повече от  $\frac{1}{3}$  от заетата работна сила в МК „Кремиковци“ е напуснала своето постоянно до момента на постъпване на работа в района на комбината местожителство и се е трайно заселила в София или близките селища. За трайното мигриране на работната сила могат да се посочат следните няколко основни мотива: икономически, морално-психологически, политически, социално-битови и др. В повечето случаи мигриращите лица се стремят да намерят по-добри условия за своята трудова дейност и приложение на придобитата си специалност; по-добри социално-битови и културни условия, да живеят в големия град или в непосредствена близост до него (М. Минков, 1972).

Местопроизходът на работната сила, заета в района, е анализиран в ограниченията на административно-териториалното окръжно деление на страната (вж. фиг. 4). Най-висок брой работна ръка е набрана

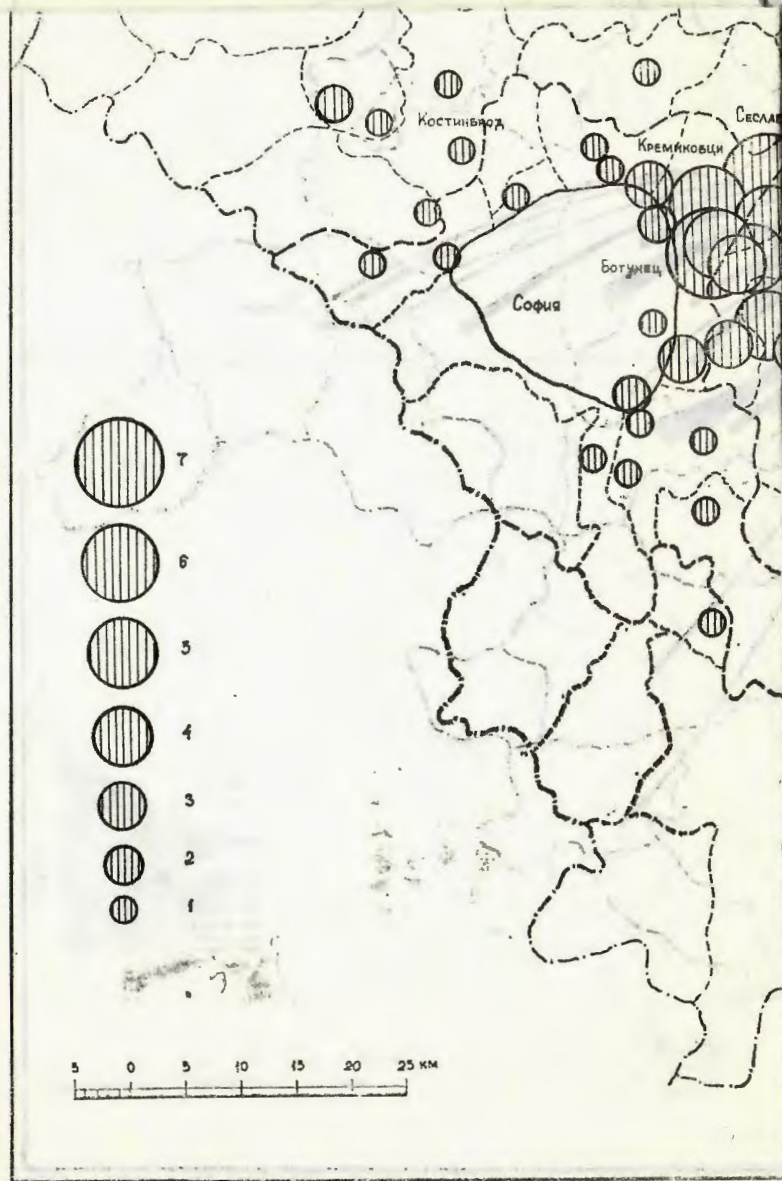
Таблица 4

Пол и възраст на участващите в ежедневните трудови миграции към района на МК „Кремиковци“ (в процент)

Локализация	Всичко		До 19 г.		20 — 24		25 — 29		30 — 39		40 — 49		50 — 54		55 — 59		Над 60 г.	
	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени	мъж	жени
Общо за района	100	100	4,0	4,6	14,6	20,0	16,4	20,0	34,0	30,7	21,7	18,5	4,6	3,3	3,3	3,2	1,4	0,4
София	100	100	3,7	4,3	15,8	21,8	18,3	24,2	35,7	30,9	19,6	15,1	3,6	2,9	2,5	0,4	0,4	0,8
Кремиковци	100	100	3,7	3,6	8,5	12,4	13,2	19,2	39,8	37,8	23,9	22,8	5,7	2,6	3,5	0,8	1,7	0,8
Ботунец	100	100	2,5	2,4	9,2	11,6	14,2	25,0	41,4	42,8	24,0	14,8	3,8	2,9	2,7	0,3	2,5	0,2
СГНС	100	100	8,2	4,7	12,5	26,0	8,7	18,9	33,0	29,0	21,8	16,2	6,0	3,9	5,8	0,8	4,0	0,5
Соф. окръг	100	100	4,4	5,8	15,0	21,9	14,1	15,2	27,3	29,4	25,7	22,6	6,9	4,1	4,4	0,8	2,2	0,2



Фиг. 4. Трайни трудови миграции към района на МК „Кремиковци“. Местопроизход и начин на набирването им  
 Начин на набирване: 1—тефичитни; 2—по разпределение; 3—жени и деца на работници в района на компанията; 4—от София; 5—от  
 макрорайона, местопроизход: 6—общо брой на мигрираните лица; 7—брой на мигрираните лица (със средно специално, полу-  
 висше и висше образование)

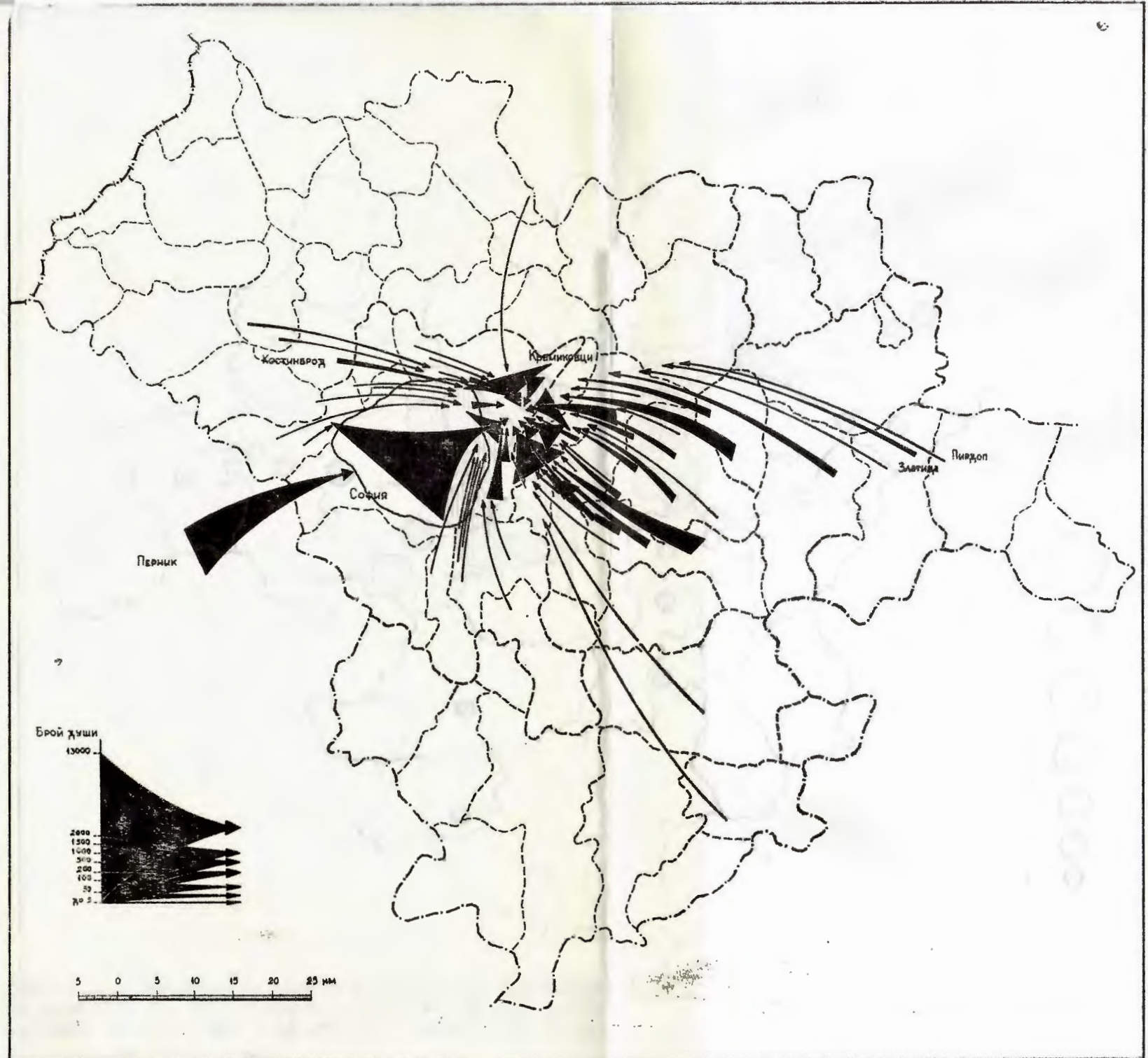


Фиг. 2. Ежедневно преобладащите към района на МК „Кремиковци“  
 1—до 1%; 2—от 1 до 2%; 3—от 2 до 5%; 4—от 5 до 10%

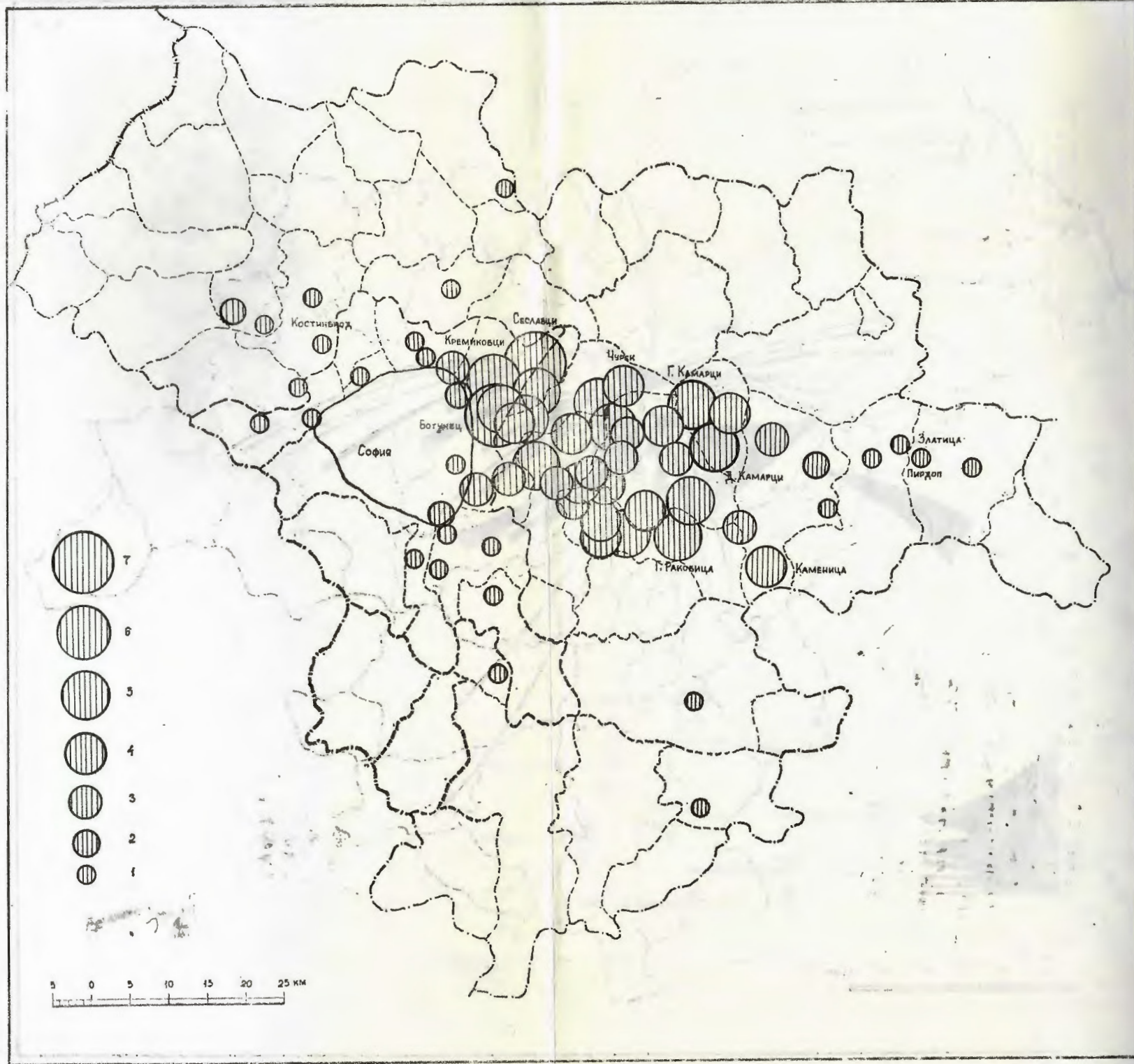
в-  
 ра-  
 дил-  
 ако-  
 лич-  
 (Св.  
 ров,  
 в-  
 н са  
 р-  
 та  
 се-  
 м  
 ма  
 о-  
 ва  
 о-  
 о-  
 т-  
 и-  
 ой  
 с-  
 о-  
 ва  
 не  
 й-  
 е-



Фиг. 4. Трайни трудови миграции към района на МК „Кремиковци“. Местопроизход и начин на набирването им  
 Начин на набирване: 1 — херцугини; 2 — по разпределение; 3 — жени и деца на работници в района на комбината; 4 — от София; 5 — от микрорайона, местопроизход; 6 — обща брой на мигриралите лица; 7 — брой на мигриралите специалисти (със средно специално, по-висше и висше образование)

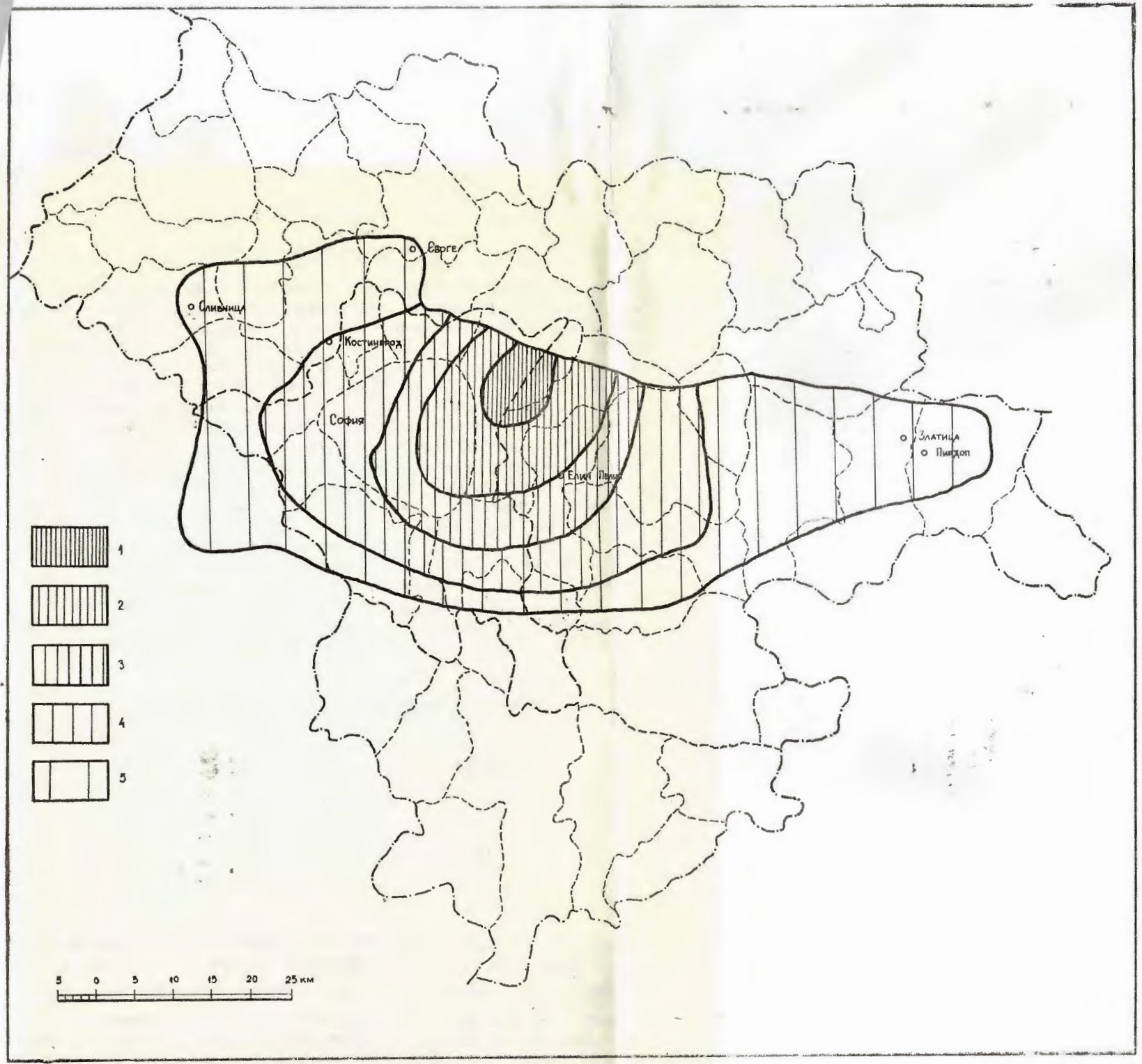


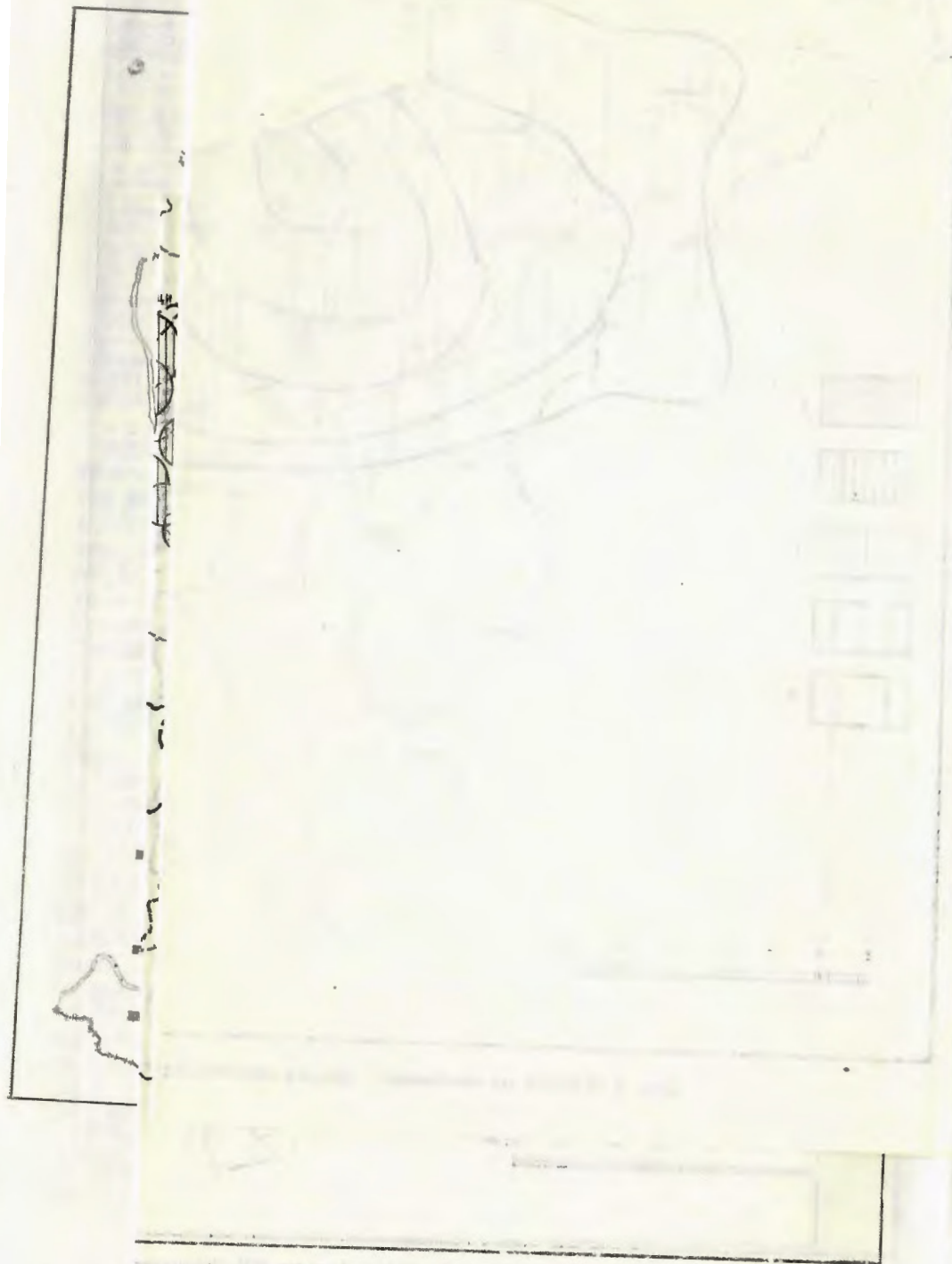
Фиг.1. Ежедневен трудово миграционен поток към района на МК „Кремиковци“



13373  
за София град  
М 1:100 000

на набрането им  
— от София; 5 — от  
дно специално, полу-





ремиковци" в процент към броя на населението (по селища)  
 %: 5—от 10 до 20%; 6—от 20 до 30%; 7—над 30%.

от окръзите, разположени в Северозападна и Югозападна България: Врачански, Михайловградски, Видински, Софийски, Пернишки, Кюстендилски и Благоевградски. Това е пряка последица от наблюдаваната закономерност тези окръзи, показващи най-силна гравитация към столичния град, да дават висок брой на изселници към София и СГНС (Св. Кираджиев, 1971 г.; под редакцията на М. Минков и Ив. Кожухаров, 1971). Причината е както в тяхната географска близост, така и в сравнително слабото им индустриално развитие и наличие на освободени трудови ресурси от селското стопанство. Други райони, от които са се изселили значителен брой от заетите в района, са окръзите Пазарджик, Пловдив и Хасково в Южна България; Плевен, Ловеч и В. Търново в Северна България. От окръзите, разположени в източната територия на нашата страна, трайните трудови миграции към МК „Кремиковци“ имат съвсем ограничено проявление.

В основната си част тези миграции се насочват за заселване към София. Административните ограничения и острата жилищна проблема пренасочват една част от участващите в трайните миграционни потоци в селищата, разположени в близост до комбината, указател за което е непрекъснатото нарастване на населението им (вж. табл. 5).

Таблица 5

Брой на нарастване на населението на някои селища, разположени в непосредствена близост до МК „Кремиковци“

Селище	Брой на населението		Нарастване на населението, индекс при база 1960=100
	1960 г.	1970 г.	
Богунец	686	11 965	1744
Кремиковци	1973	8 467	428
Челопечене	1692	4 204	248
Сеславци	1293	2 771	214
Горни Богров	1249	1 743	139
Яна	2446	2 535	104

Основните форми, използвани за привличане на работна сила в района, се установяват от анализа на разпределението на мигрантите според начина на набиране. Основната част ( $\frac{1}{3}$ ) са приети като „дефицитни“ кадри, което е една добра илюстрация за дефицита на квалифицирани работници. За това свидетелствува и фактът, че от общия брой на мигриращите от окръзите средно 20—30% са специалисти (със средно специално, полувисше и висше образование). Положителен момент при набирането на работна ръка е наличието на 1200 д., привлечени като „жени и деца на работници в района на комбината“. Това е указател за стабилизиране на кадрите и тяхното трайно привързване и приспособяване към предприятията в района, за създаване на семейни традиции и потомственост в трудната и отговорна професия на ме-

талурга, химика и строителя. Най-висок е относителният дял на набираните по този начин от най-отдалечените окръзи: Силистренски, Толбухински и др.

Над 1000 души са набрани „по разпределение“. Това са предимно млади, сега завършващи специалисти. Притокът на млади специалисти като носители на научно-техническия прогрес има важно значение за всяко предприятие. Това се отразява благоприятно върху възрастовата структура на специалистите. За района  $\frac{1}{4}$  от тях с висше

и  $\frac{1}{2}$  със средно специално и полувисше образование са на възраст до 29 години.

Значителна част от трайно мигриралите лица са набрани по начина от „София“ и „микрорайона“ (това понятие няма нищо общо с идентичния термин от икономическата и икономгеографската литература, а е въведен от администрацията на района за удобство при тяхната работа). Микрорайонът обхваща всички селища, разположени на територията на СГНС, без гр. София и от Софийски окръг селищата от общините Бухово, Г. Богров, Г. малина, Ел. Пелин и Лесново. Това са лица, които нямат софийско жителство и такова на съответното селище от микрорайона, а постоянно са се заселили в тях с единствената цел чрез работата си в металургичния комбинат да се възползват от привилегията получаване на софийско жителство при навършване на петгодишен трудов стаж. Това не се отнася за набираните от гр. София, СГНС и Софийски окръг, които имат съответното жителство.

Изводи: 1. Зараждането и формирането на ежедневните трудовомиграционни потоци е силно дисперсирано в 128 селища, разположени на територията на три окръга—гр. София, Софийски и Пернишки, което е обусловило и неравномерното разпределение на участващите в ежедневните пътувания по селища. Само от 7 населени места се набират 89% от работната сила. Нерационално е 11% от ежедневните мигранти да се набират от над 120 селища.

2. Рационалният предел на времетраене на трудови пътувания към района е ограничен от 60-минутния изохрон, заключващ разстояние от района до 30 км. Това е и ефективният радиус на гравитация. Необходимо е да се ограничава набирането на работна сила от селища, отстоящи зад тази граница.

3. От селищата на Софийски окръг и СГНС се набират мигранти предимно в младите (до 24 години) и по-високите (над 40 години) възрастови генерации. От участващите в ежедневните трудови миграции  $\frac{1}{3}$  са жени.

4. В бъдеще броят на работната сила, набрана от селища на СГНС и Софийски окръг, в ниските възрастови групи до 24 години ще намалява в резултат на влошената възрастова структура на населението в тези селища и сравнително по-трудното привличане на таки-

ва кадри от София ще се отрази върху повишаване средната възраст на заетата работна сила в района на комбината, която сега е 34 години.

5. Трайни трудови миграции са извършили над  $\frac{1}{3}$  от заетата работна сила в района. Преобладаващата част от тях са се заселили от западните окръзи на страната. Трайните миграционни потоци имат направление на заселване предимно към София и селищата Ботунец, Кремиковци, Челопечене и Сеславци.

#### ЛИТЕРАТУРА

1. Динев, Л.—Върху някои проблеми на трудовите миграции в България, ГСУ, ГГФ, кн. 2, т. 61, София, 1968, стр. 251—270.
2. Динев, Л.—Трудовите миграции в България и отражението им върху урбанизацията и селищната мрежа, Проблеми на географията на населението и селищата сборник от резюмета на докладите, изнесени на симпозиума във Варна 5—10, X, 1971.
3. Кираджиев, Св.—София като притегателен център на населението в България, Изв. на БГД, кн. XI (XXI), 1971 г.
4. Минков, М.—Миграция на населението, Партиздат, София, 1972.
5. Пенков, И.—Икономгеографска характеристика и проблеми на микрорайона на гр. Костенец, ГСУ, кн. 2, т. 58, София, 1965, стр. 137—191.
6. \*\*\* Териториално разположение на населението и трудовите ресурси в икономическия подрайон град София, Софийски и Пернишки окръг, ДИ „Варна“, 1971, под редакцията на М. Минков и Ив. Кожухаров.
7. Христов, Т.—Елинпелинска околия—икомгеографско изследване. Принос към изучаване на крайградския район на София, I ч., ГСУ, БГГФ, кн. 3, т. 52, София, 1959, стр. 85—158, II ч., ГСУ, БГГФ, т. 53, София, 1960, стр. 157—211.
8. Христов, З.—Местопроизход на работната сила за гарите от Софийския железопътен възел, Изв. на БГД, кн. XI (XXI), 1971.

## GEODEMOGRAPHISCHE CHARAKTERISTIK DER ARBEITSMIGRATIONEN ZUM RAYON DES EISENHÜTTENKOMBINATS — KREMOKOWZI

*Hr. Karakaschew*

### Zusammenfassung

Einer der kennzeichnenden Prozesse, die die Industrialisierung und Urbanisierung in unserem Land begleiten, ist die Erscheinung der alltäglichen Arbeitsmigrationsbewegungen. Für die normale Funkzionierung eines so komplizierten sozial—ökonomischen Mechanismus, wie das Eisenhüttenkombinat und der Bau zu ihm ist, erlangen sie eine Grundbedeutung. Daher die große praktische Bedeutung, die das Studium des Migrationsströme hat, ihre geodemographische und sozial-ökonomische Charakteristik.

Auf Grund derseblen könnte man ihre Erscheinung erfolgreich prognosieren. Die zum Rayon gerichteten Migrationsströme bilden sich in 128 Siedlungen, die sich auf dem Territorium von 3 Bezirken befinden. Von der Gesamtanzahl der Siedlungen geben 7 von ihnen 89% der Gesamtanzahl der wandernden Arbeiter. Es ist sehr unrationell, daß 11% der Migranten von über 120 Siedlungen gesammelt werden. Durch den Ortsursprung der Arbeitskraft, die an den alltäglichen Arbeitsreisen beteiligt ist, deckt sich die Stufe der Anziehungskraft des Kombinats und der Bauwerke auf und es umreißt sich deutlich das Arsenal des gravitierenden Territoriums. Man kann es bedingt in 5 Zonen aufteilen, die vom Reisenisochron bestimmt werden: erstens 20 Minuten Isochron; 2. 40 Minuten; 3. 60 Minuten; 4—90 Minuten und 5. über 90 Minuten. Die rationelle Grenze der Zeitdauer der Arbeitsreisen zum Rayon beschränkt die Linie auf 60 Minuten Isochron, umfassend einen Abstand des Rayons bis 30 km. Das ist der effektive Gravitationshalbmesser der Arbeitsresourcen zum Rayon des Kombinats bei dem gegenwärtigen Zustand des Verkehrs.

Für die Alterzusammensetzung der Migrierenden ist typisch die Gesetzmäßigkeit, daß von den Siedlungsorten des Staatlichen Volksrates von Sofia und dem Bezirk von Sofia Arbeiter vorwiegend in den jüngeren bis 24 Jahre alt und in den älteren über 40 Jahre alt Generationen sammelt werden, was sich vom Streben der jungen Bevölkerung ergibt ihre Arbeit in den nicht landwirtschaftlichen Zweigen anzuwenden wie auch von der verschlechterten Alterstruktur der Bauernbevölkerung. Bei der relativ schwereren Anziehung der jungen Kader von Sofia ist in Zukunft eine Erhöhung des Alters der Teilnehmer an den Arbeitsmigrationen, die jetzt 34.5 Jahre für die Männer und 31 Jahre für die Frauen ist, zu erwarten.

Im Artikel ist auch die Erscheinung der dauerhaften Arbeitsmigrationen zum Rayon analysiert. Im allgemein hat  $\frac{1}{3}$  des vorhandenen Produktionspersonals seine Ortsansässigkeit verändert. Der Hauptteil von ihnen sind vom westlichen Territoriums des Landes angezogen.

Die Einhaltung einer dauerhafter Tendenz der Erscheinung der alltäglichen Arbeitsmigrationsbewegungen als eine effektive Form für die territoriale Nachverteilung der Bevölkerung und der Arbeitsresourcen verlangt eine ausführlicheres und tiefschürfendere Untersuchung des Territoriums des ganzen Landes.